

Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ammattikorkeakoululain ja opintotukilain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ammattikorkeakoululain ja opintotukilain muuttamisesta (HE 197/2025 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta StVL 4/2026 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- johtaja Jonna Korhonen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- hallitusneuvos Henna Närhi, opetus- ja kulttuuriministeriö
- opetusneuvos Sanna Hirsivaara, opetus- ja kulttuuriministeriö
- erityisasiantuntija Pia Suvivuo, sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta
- ryhmäpäällikkö Kaisa Saukko, Lupa- ja valvontavirasto
- osaamispäällikkö Markus Karttunen, Oulun ammattikorkeakoulu
- osaamisala johtaja Virpi Peltö, Oulun ammattikorkeakoulu
- osaamispäällikkö Ida Nikkola, Tampereen ammattikorkeakoulu
- johtava ylihoitaja Katja Koskinen, HUS-yhtymä
- toiminnanjohtaja Ida Mielityinen, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry
- puheenjohtaja Päivi Oinonen, Suomen Kätilöliitto ry
- korkeakoulupolitiikan erityisasiantuntija Samuli Leppämäki, Suomen opiskelijakuntien liitto — SAMOK ry
- yhteiskuntasuhteiden päällikkö Ira Hietanen-Tanskanen, Tehy ry
- koulutusasioiden päällikkö Juha Kurtti, Tehy ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Kansaneläkelaitos
- Haaga-Helia ammattikorkeakoulu
- Metropolia Ammattikorkeakoulu

Valiokunnan mietintö SiVM 3/2026 vp

- Pirkanmaan hyvinvointialue
- Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT
- Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- Sivistysala ry
- Suomen Ensihoitoalan Liitto ry
- Suomen Sairaanhoidajat ry
- Suomen Terveystieteiden Liitto STHL ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi ammattikorkeakoululakia ja opintotukilakia.

Esityksen mukaan ammattikorkeakoululakia muutettaisiin siten, että ensihoitajakoulutus, kätilökoulutus ja terveydenhoitajakoulutus olisivat erilliseen sääntelyyn perustuvia koulutuksia, jotka suoritettaisiin sairaanhoitajakoulutuksen lisäksi. Ensihoitajakoulutuksen ja kätilökoulutuksen tavoitteellinen suoritusajaksi olisi 1,5 lukuvuotta ja terveydenhoitajakoulutuksen 1 lukuvuosi. Ensihoitaja- ja terveydenhoitajakoulutuksen voisi kuitenkin suorittaa edelleen myös nykyiseen tapaan yhtenäisenä koulutuksena sairaanhoitajakoulutuksen kanssa.

Uudistuksen tavoitteena on, että sairaanhoitajakoulutuksen aiemmin suorittaneet voisivat pätevoidyksi ensihoitajan, kätilön ja terveydenhoitajan tehtäviin muulla tavoin kuin suorittamalla toisen samantasoisien ammattikorkeakoulututkinnon. Tämä selkeyttää ja sujuvoittaa tutkinnon jo suorittaneiden koulutuspolkuja ja mahdollistaa tutkintoon johtavan koulutuksen aloituspaikkojen kohdentamisen niille, joilla ei ole vielä korkeakoulututkintoa tai opinto-oikeutta samantasoisien korkeakoulututkinnon suorittamiseen.

Ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutus olisivat opintotukeen oikeuttavaa koulutusta. Opintolainansaaaja olisi oikeutettu opintolainahyvitykseen silloin, kun koulutus suoritetaan tavoiteajassa sairaanhoitajakoulutuksen lisäksi.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ammattikorkeakoululakia joiltain ammatillista opettajankoulutusta koskevilta osilta. Muutoksilla täsmennettäisiin säännöksiä siten, että niihin sisällytettäisiin myös ammatillista opettajankoulutusta koskevat säännökset. Lisäksi lakiin lisättäisiin ammatillista opettajankoulutusta koskeva asetuksenantovaltuus. Muutoksilla ei ole tarkoitus merkittävästi muuttaa nykytilaa.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2028.

Valiokunnan mietintö SiVM 3/2026 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutoksia erityisesti niin kutsuttuja kaksoistutkintoja eli ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutusta koskevaan sääntelyyn. Esitys liittyy pääministeri Orpon hallitusohjelmakirjaukseen, jonka mukaan päällekkäistä korkeakoulutusta vähennetään ja terveydenhoitaja-, ensihoitaja- ja kätilökoulutusta sujuvoitetaan hyödyntämällä modulaarista koulutusrakennetta. Ehdotettu koulutusrakenteen uudistaminen vähentää tarvetta suorittaa useampia samantasoisia korkeakoulututkintoja.

Ensihoitajan, kätilön ja terveydenhoitajan koulutuksen suorittaminen edellyttää jatkossakin sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon suorittamista. Tutkintoon liitetään tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK). Mikäli opiskelija suorittaa ensihoitajan, kätilön tai terveydenhoitajan koulutuksen, tutkintoon liitetään koulutuksesta riippuen myös ensihoitaja (AMK), kätilö (AMK) tai terveydenhoitaja (AMK) -tutkintonimike. Ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutus ovat jatkossakin opintotukeen oikeuttavaa koulutusta.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on asiaa käsitellessään tarkastellut ehdotettuja muutoksia erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön saatavuuden sekä alan houkuttelevuuden näkökulmasta ja ilmoittaa lausunnossaan kannattavansa lakiehdotusten hyväksymistä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tärkeänä, että sosiaali- ja terveysalan koulutusrakenteita kehitetään siten, että ne tukevat osaamisen joustavaa täydentämistä, vastaavat palvelujärjestelmän muuttuviin tarpeisiin, turvaavat henkilöstön saatavuutta ja mahdollistavat tutkintoon johtavan koulutuksen aloituspaikkojen tarkoituksenmukaisen kohdentamisen. (StVL 4/2026 vp.)

Sivistysvaliokunta toteaa, että uudistuksen päätavoitteena on mahdollistaa aiemmin sairaanhoitajakoulutuksen suorittaneiden kouluttautuminen ensihoitajaksi, kätilöksi ja terveydenhoitajaksi ilman, että heidän tarvitsee suorittaa toinen ammattikorkeakoulututkinto. Esitys selkeyttää ja sujuvoittaa tutkinnon jo suorittaneiden koulutuspolkuja ja mahdollistaa tutkintoon johtavan koulutuksen aloituspaikkojen kohdentamisen niille, joilla ei ole vielä korkeakoulututkintoa tai opinto-oikeutta samantasoisien korkeakoulututkinnon suorittamiseen. Kaksoistutkintojen uudistaminen tukee siten sekä opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulutuksen kasautumisen vähentämisen ohjelmaa että sosiaali- ja terveysministeriön Hyvän työn ohjelmaa, jonka tavoitteena on helpottaa sosiaali- ja terveysalan henkilöstöpulaa.

Sivistysvaliokunta kannattaa hallituksen esitykseen sisältyviä lakiehdotuksia ja puoltaa niiden hyväksymistä muuttamattomina.

Kätilökoulutus

Koulutuksen järjestämisen lähtökohdat

Hallituksen esityksessä on kuvattu laajasti, miten ensihoitaja- kätilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen rakennetta on pohdittu eri yhteyksissä. Vaihtoehtoisia tapoja uudistaa kaksoistutkintojen rakennetta on käsitelty muun muassa opetus- ja kulttuuriministeriön

Valiokunnan mietintö SiVM 3/2026 vp

ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteisessä sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittäminen -hankkeessa (SOTEKO). Hallituksen esityksessä todetaan, että kehittämishankkeessa oli laaja yksimielisyys siitä, että työmarkkinoiden toimivuuden vuoksi ensihoitajien, kättilöiden ja terveydenhoitajien on jatkossakin saatava laillistus sairaanhoitajiksi. Tämän vuoksi valmistelu ei ole pohjautunut sellaiseen tutkintoon johtavan koulutuksen toteuttamiseen, joka tuottaisi ainoastaan ensihoitajan, kättilön tai terveydenhoitajan ammatillisen osaamisen ja kelpoisuuden.

Kättilöt ja yleissairaanhoidosta vastaavat sairaanhoitajat kuuluvat EU:n ammattipätevyysdirektiivin 2005/36/EY automaattisen tunnustamisjärjestelmän piiriin, kun kansallinen koulutus täyttää ammattipätevyysdirektiivissä säädetyt vähimmäisvaatimukset. Ammattipätevyysdirektiivin automaattinen tunnustaminen tarkoittaa sitä, että henkilö on kelpoinen harjoittamaan ammattiaan toisessa EU- ja ETA-valtiossa ilman vastaanottavassa jäsenvaltiossa suoritettavia lisäopintoja tai työkokemusta. Kättilökoulutusta koskevan sääntelyn uudistamisessa yhtenä lähtökohtana on ollut, että koulutusmallin tulee mahdollistaa ammattipätevyysdirektiivin tarkoittama automaattinen tunnustaminen.

Ehdotuksen mukaan kättilöiden koulutus on tarkoitettu toteuttaa jatkossa erikseen säänneltynä koulutuksena, johon pääsyn edellytyksenä on sairaanhoitajan muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja ja jonka laajuudeksi säädetään 18 kuukautta ja 3 000 tuntia. Muutamissa asiantuntijalausunnoissa on kritisoitu tuntimäärään perustuvaa sääntelyä. Saadun selvityksen mukaan ratkaisu perustuu ammattipätevyysdirektiiviin, jossa säädetty kättilöopintojen laajuus on haastavaa muuntaa Suomen opintopistejärjestelmään sopivaksi. Kansallisessa säädösvalmistelussa ei toisaalta ole nähty tarkoituksenmukaiseksi luoda kättilökoulutukselle omaa opintopisteytysmallia, joka ei olisi yhteismitallinen muiden suomalaisten koulutusten kanssa. Tämän vuoksi sääntelyssä on päädytty pitäytymään direktiivin sanamuodoissa. Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että esityksen mukaan kättilökoulutuksen tavoitteellinen suoritus aika on säädettävästä tuntimäärästä riippumatta 1,5 lukuvuotta.

Hallituksen esityksessä todetaan, että ammattikorkeakoulut voivat harkintansa mukaan tarjota mahdollisuutta hakea yhtä aikaa opinto-oikeutta sairaanhoitajan tutkintokoulutukseen ja kättilön koulutukseen. Sivistysvaliokunta pitää sosiaali- ja terveysvaliokunnan tavoin tärkeänä, että ammattikorkeakoulut tarjoaisivat jatkossa hakuvaihtoehtoja, jossa opiskelija valitaan suorittamaan sairaanhoitajatutkintoa ja samanaikaisesti ehdollisesti suorittamaan kättilökoulutusta. Tämä toimisi kannusteena kättilön opintoihin ja vähentäisi epävarmuutta kättilön koulutukseen pääsyn suhteen. Sairaanhoitajakoulutukseen on myös mahdollista sisällyttää 30 opintopistettä kättilön ammatissa vaadittavaan osaamiseen liittyviä opintoja, jotka voidaan hyväksilukea kättilökoulutukseen, jolloin viimeksi mainitun koulutuksen pituus vastaisi sen nykyistä pituutta. Sivistysvaliokunnan vahva tahtotila on, että kättilön ammattiin on mahdollista pätevoityä jatkossakin yhtäjaksoisesti toteutettavilla 4,5 vuoden opinnoilla.

Kättilökoulutuksen toteuttaminen ylempänä ammattikorkeakoulututkintona

Osa lausunnonantajista on esittänyt, että kättilökoulutuksen tulisi johtaa ylempään korkeakoulututkintoon. Saadun selvityksen mukaan edellä mainitussa SOTEKO-hankkeessa on arvioitu myös vaihtoehtoa toteuttaa ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutus ylempänä

Valiokunnan mietintö SiVM 3/2026 vp

ammattikorkeakoulututkintona. Työryhmän jäsenet eivät pääsääntöisesti pitäneet mallia tarkoituksenmukaisena erityisesti siksi, että se johtaisi pitkiin koulutuspolkuihin ja olisi ristiriidassa ylempää ammattikorkeakoulututkintoa koskevien kehittämislinjausten ja säädösten kanssa.

Sivistysvaliokunta toteaa, että kättilökoulutuksen toteuttaminen ylempänä ammattikorkeakoulututkintona rikkoi ammattikorkeakoulututkintojärjestelmän nykyisen kokonaisuuden ja hämärtäisi tutkintotasojen välistä selkeää työnjakoa. Mahdollisia muutoksia ylempään ammattikorkeakoulutuksen asemaan ja luonteeseen sekä tutkintojärjestelmän kokonaisuuteen on syytä tarvittaessa pohtia myöhemmin eri sidosryhmien kanssa toteutettavassa laajassa valmisteluprosessissa esimerkiksi hallitusohjelmakirjauksen pohjalta.

Nykyistä ammattikorkeakoulututkintotasosta koulutusta ei ole mahdollista muuttaa korkeammalle tutkintotasolle ilman merkittävää koulutuksen sisällöllistä uudistamista. Saadun selvityksen mukaan ei kuitenkaan ole ilmennyt viitteitä siitä, että nykyisen kättilökoulutuksen tuottama osaaminen olisi osoittautunut työelämän tarpeisiin nähden riittämättömäksi tai vaatisi huomattavaa kehittämistä. Myös sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta on todennut lausunnossaan, että nykyisen kättilökoulutuksen tuottama osaaminen on työelämän tarpeisiin nähden riittävä ja tarkoituksenmukainen.

Sivistysvaliokunta toteaa, että kättilökoulutus ylempänä ammattikorkeakoulututkintona tarkoittaisi opintoaikojen pidentymistä yli seitsemään vuoteen, kun otetaan huomioon ammattipätevyysdirektiivin edellyttämät tuntimäärät ja ylempää ammattikorkeakoulututkintoa edeltävä työkokemusvaatimus. Nyt ehdotetussa mallissa sairaanhoitajakoulutuksen ja kättilökoulutuksen yhteenlaskettu tavoitteellinen suoritus aika on viisi vuotta, ja yhtäjaksoisena koulutuksena kättilön ammattiin on edelleen mahdollista pätevyitä 4,5 vuodessa.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta toteaa lausunnossaan, että kättilökoulutuksen mahdollinen pidentyminen voi muuttaa odotuksia kättilön työstä ja palkkauksesta. Sairaanhoitajakoulutuksen jälkeen suoritettavan lisäkoulutuksen odotetaan vaikuttavan työn luonteeseen kohti asiantuntija- tai esihenkilötehtäviä, vaikka pääosa kättilöistä tulee kuitenkin edelleen sijoittumaan kliiniseen potilastyöhön. Koulutuksen mahdollinen pidentyminen voi vähentää nuorten kiinnostusta kättilön ammattia kohtaan ja nostaa kynnystä jatkaa opiskelua sairaanhoitajasta kättilöksi. Sivistysvaliokunta pitää sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan tavoin välttämättömänä, että ehdotettujen muutosten vaikutuksia erityisesti kättilöiden saatavuuteen seurataan.

Käytännön harjoittelu

Terveydenhuoltolaissa säädetään sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvän ammattitaitoa edistävän harjoittelun korvauksesta ja sen maksamisesta. Sivistysvaliokunta toteaa, että nyt käsiteltävänä olevalla koulutusrakennetta koskevalla ehdotuksella ei ole tarkoitus muuttaa voimassa olevaa korvausten maksamiseen liittyvää käytäntöä ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen osalta.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta on kiinnittänyt lausunnossaan sivistysvaliokunnan huomiota riittävän käytännön harjoittelun järjestämisen haasteisiin. Tällä hetkellä kättilön koulutus sisältää

Valiokunnan mietintö SiVM 3/2026 vp

48 opintopistettä kliinisen kätilötyön ja 7 opintopistettä kätilötyön syventävää harjoittelua, mikä tarkoittaa noin puolta suunnitellusta 3 000 tunnin kätilön opinnoista. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille, että opintoja tulisi voida edistää myös kesällä, jotta sekä teoria- että käytännön opinnot saadaan toteutettua tavoiteajassa. Harjoittelupaikkoja on kuitenkin kesäaikaan vain rajoitetusti tarjolla henkilöstön kesälomien vuoksi, tämän takia opintojen suorittaminen tavoiteajassa ei voi pohjautua säännönmukaisesti kesäopintoihin tai kesällä suoritetuihin käytännön harjoitteluihin. Sivistysvaliokunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan toteamukseen siitä, että harjoittelupaikkojen saatavuus on keskeinen edellytys laadukkaan ja työelämän tarpeisiin vastaavan sosiaali- ja terveysalan koulutuksen järjestämiseksi. Sivistysvaliokunta pitää sosiaali- ja terveysvaliokunnan tavoin välttämättömänä, että harjoittelupaikkojen saatavuuteen liittyviä ongelmia pyritään ratkaisemaan osana Hyvän työn ohjelmaa yhteistyössä hyvinvointialueiden ja alan oppilaitosten kanssa.

Ensihoitajat

Valiokunnan asiantuntijalausunnossa on nostettu esiin kysymys ensihoitajien laillistamisesta omalla nimikkeellään ensihoitajien kelpoisuuden, ammattiaseman ja koulutuksen aseman selkeyden varmistamiseksi. Ensihoitaja (AMK) -tutkintonimikkeen saanut laillistetaan tällä hetkellä ainoastaan sairaanhoitajana. Hallituksen esityksessä todetaan, että sosiaali- ja terveysministeriön käynnistämässä ammattihenkilölainsäädännön uudistuksen valmistelutyössä tullaan arvioimaan jokainen nykyinen sosiaali- ja terveydenhuollon säännelty ammatti, ja lisäksi arvioidaan mahdollisten uusien ammattiryhmien, kuten esimerkiksi ensihoitajan, sääntelyn tarpeellisuus, sääntelyn tapa ja sääntelyn erilaiset vaikutukset.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunnossa todetaan, että ammattihenkilövalvonnan näkökulmasta on tärkeää, että hoitotason ensihoidossa työskentelevät ensihoitajat ovat valvonnan piirissä työn vaativuuden ja vastuullisuuden sekä merkittävän asiakas- ja potilasturvallisuuden vaarantumisen riskin vuoksi. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää perusteltuna, että parhaillaan käynnissä olevan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan lainsäädännön uudistuksen yhteydessä säädetään oikeudesta harjoittaa ensihoitajan ammattia laillistettuna ammattihenkilönä niin, että ensihoitajan AMK-tutkinnon tai tutkintonimikkeeseen johtaneen koulutuksen suorittanut erottuisi niistä laillistetuista sairaanhoitajista, joilla ei vastaavaa erikoispätevyyttä ole. Sivistysvaliokunta ehdottaa asiasta lausumaa sosiaali- ja terveysvaliokunnan esityksen mukaisesti. (*Valiokunnan lausumaehdotus*)

Ammatillinen opettajankoulutus

Ammattikorkeakoululakia ehdotetaan täydennettäväksi ammatillista opettajankoulutusta koskevien säännösten osalta ja lisättäväksi lakiin asetuksenantovaltuus, jonka mukaan ammatillisen opettajankoulutuksen opinnoista ja niiden rakenteesta, laajuudesta, osaamistavoitteista sekä suorittamisesta annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Sivistysvaliokunta toteaa, että ammatillista opettajankoulutusta koskevat esitykset selkeyttävät ammatillisen opettajankoulutuksen sääntelyä ja ovat näin ollen kannatettavia.

Valiokunnan mietintö SiVM 3/2026 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sivistysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 197/2025 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy yhden lausuman. (Valiokunnan lausumaehdotus)

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto huolehtii siitä, että parhaillaan käynnissä olevan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan lainsäädännön uudistuksen yhteydessä säädetään oikeudesta harjoittaa ensihoitajan ammattia laillistettuna ammattihenkilönä.

Helsingissä 28.4.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
varapuheenjohtaja Ari Koponen ps
jäsen Pia Hiltunen sd
jäsen Mari Holopainen vihr
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Nasima Razmyar sd
jäsen Sara Seppänen ps
jäsen Markku Siponen kesk
jäsen Jaana Strandman ps
jäsen Oskari Valtola kok
varajäsen Ritva Elomaa ps (osittain)
varajäsen Marko Kilpi kok
varajäsen Pia Sillanpää ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Maiju Tuominen

Valiokunnan mietintö SiVM 3/2026 vp Vastalause

Vastalause

Perustelut

Hallitus ehdottaa muutoksia ammattikorkeakoululakiin ja opintotukilakiin. Hallituksen esityksen mukaan ammattikorkeakoululakia muutettaisiin siten, että ensihoitajakoulutus, kätilökoulutus ja terveydenhoitajakoulutus olisivat erilliseen sääntelyyn perustuvia koulutuksia, jotka suoritettaisiin sairaanhoitajakoulutuksen lisäksi. Ensihoitajakoulutuksen ja kätilökoulutuksen tavoitteellinen suoritus-aika olisi 1,5 lukuvuotta ja terveydenhoitajakoulutuksen 1 lukuvuosi. Ensihoitaja- ja terveydenhoitajakoulutuksen voisi kuitenkin suorittaa edelleen myös nykyiseen tapaan yhtenäisenä koulutuksena sairaanhoitajakoulutuksen kanssa.

Hallituksen esityksessä todetaan, että uudistuksen tavoitteena on, että sairaanhoitajakoulutuksen aiemmin suorittaneet voisivat pätevöityä ensihoitajan, kätilön ja terveydenhoitajan tehtäviin muulla tavoin kuin suorittamalla toisen samantasoisien ammattikorkeakoulututkinnon. Muutos selkeyttää ja sujuvoittaa hallituksen esityksen mukaan tutkinnon jo suorittaneiden koulutuspolkuja ja mahdollistaa tutkintoon johtavan koulutuksen aloituspaikkojen kohdentamisen niille, joilla ei ole vielä korkeakoulututkintoa tai opinto-oikeutta samantasoisien korkeakoulututkinnon suorittamiseen.

Hallituksen esityksen tavoitteet

Hallituksen esityksen tavoitteita voidaan pitää kannatettavina. Esityksen tavoite opintojen rakenteen selkeyttämisestä sekä päällekkäisyyksien poistamisesta niiltä opiskelijoilta, joilla on jo suoritettuna aiemmin sairaanhoitajan tutkinto ja jotka suorittavat erikoistumiskoulutuksen toiselle erikoisalalle, on kannatettava sekä opiskelijoiden, ammattikorkeakoulujen että yhteiskunnan resurssien käytön näkökulmasta.

Hallituksen esityksen mukaan uudistuksen tavoitteena on mahdollistaa, että henkilö, joka on jo suorittanut sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinnon tutkintonimikkeellä sairaanhoitaja (AMK), voi myöhemmin kouluttautua ensihoitajaksi, kätilöksi tai terveydenhoitajaksi ilman, että hänen tarvitsee suorittaa uutta ammattikorkeakoulututkintoa. Tavoite on kannatettava, mutta on todettava, että jo tällä hetkellä ja aikaisempina vuosina on ollut mahdollista suorittaa terveydenhoitajan tai kätilön tutkinto erillisinä opintoina aiemmin suoritettuna sairaanhoitaja- tai kätilötutkinnon jälkeen. Esimerkiksi 24.3.2026 päättyneessä korkeakoulujen kevään 2026 2. yhteishaussa oli mahdollista hakeutua opiskelemaan ”kätilö (AMK), täydentävät opinnot sairaanhoitajille (laajuus 270 op, 2 vuotta)” tai ”terveydenhoitaja (AMK), muuntokoulutus sairaanhoitajille (240 op, 1,5 vuotta)” -opintoihin.

Kätilökoulutuksen esitettävät muutosehdotukset epäonnistuneita

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että ensihoitajan, terveydenhoitajan ja kätilön koulutukset muutettaisiin rakenteeltaan modulaarisiksi. Ensihoitaja- ja terveydenhoitajakoulutusten suorittaminen olisi edelleen mahdollista yhtenäisenä koulutuksena sairaanhoitajakoulutuksen

Valiokunnan mietintö SiVM 3/2026 vp Vastalause

kanssa, jolloin opiskelija voisi suorittaa terveydenhoitaja- tai ensihoitajaopintoja yhtäaikaaisesti sairaanhoitajaopintojen kanssa.

Erillisen ensihoitajakoulutuksen laajuudeksi esitetään 90 opintopistettä ja terveydenhoitajakoulutuksen laajuudeksi 60 opintopistettä. Kätilökoulutuksen laajuus ilmaistaisiin opintopisteiden sijaan tunneissa ja kuukausissa, eli se olisi laajuudeltaan 3 000 tuntia. Näiden opintojen tavoitteelliseksi suoritusajaksi esitetään 18 kuukautta, eli puolitoista vuotta. Tällä hetkellä erillisopintoina tarjottavien kätilöopintojen laajuus on aiemmista sairaanhoitajaopinnoista saatavien hyväksilukujen jälkeen pääsääntöisesti kaksi vuotta. Sivistysvaliokunnalle annetuissa asiantuntijalausunnoissa puolentoista vuoden suoritusaikaa on pidetty myös opiskelijoiden näkökulmasta epärealistisena.

Opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisi vuonna 2015 selvityksen kätilökoulutuksen rakennevaihtoehtoista. Selvityksessä arvioitiin kätilökoulutuksen toteuttamista kuuden eri rakenteellisen vaihtoehdon mukaisena. Vaihtoehdot olivat: 1) kätilön ammattiin johtava korkeakoulututkinto (180/210 op), 2) sairaanhoitajan ja kätilön kaksoistutkinto (270 op) ja vuoden työharjoittelu, 3) nykyistä koulutusta laajempi sairaanhoitajan ja kätilön kaksoistutkinto (300 op), 4) sairaanhoitajakoulutuksen (210 op) päälle suoritettava erillinen kätilön erikoistumiskoulutus (120 op), 5) kätilökoulutus (120 op) sairaanhoitajakoulutuksen (210 op) jälkeen suoritettavana ylempänä ammattikorkeakoulututkintona ja 6) sairaanhoitajan ja kätilön tutkintoihin johtava korkeakoulututkinto (300 op, ei täytä EU-direktiivin 2013/55/EU artiklan 41 kohdan b vaatimusta kätilökoulutuksen 3 600 tunnin työpanoksesta). Selvityshenkilöt ehdottivat kätilökoulutuksen järjestämistä ylempänä ammattikorkeakoulututkintona.

Vuonna 2019 Tampereen ammattikorkeakoulussa tehtiin opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamana selvitys siitä, millaisilla koulutusrakenteilla kätilöiden siirtyminen työelämään olisi mahdollisimman nopeaa ja joustavaa. Selvityksen lähtökohtana oli edellä mainittu aiempi selvitys. Selvityksessä kuvattiin ehdotus kätilökoulutuksen järjestämisestä kansainvälisesti vertailukelpoisena ja kilpailukykyisenä EU-direktiivin vaatimukset täyttävänä YAMK-tutkintona.

Kätilökoulutus järjestettävä YAMK-tutkintokoulutuksena

Sivistysvaliokunnalle annetuissa asiantuntijalausunnoissa on todettu, että kätilön koulutuksen pituus, kätilötyön laaja-alaisuus, kokonaisvaltaisuus ja osaamisvaatimukset sekä työn itsenäinen luonne asettuvat vaatimustasoltaan korkeammalle kuin erikoistuneen sairaanhoitajan tutkinto ja osaaminen.

Kätilötyö on laaja-alaista, itsenäistä ja vastuullista sekä edellyttää syvällistä ja erikoistunutta osaamista. Kätilö toimii seksuaali- ja lisääntymisterveyden asiantuntijana johtaen omaa toimintaansa ja kehittäen omaa sekä työyksikössään tehtävää työtä osana asiantuntijaryhmää.

Kätilö tutkii ja hoitaa asiakasta itsenäisesti, arvioi kokonaisvaltaisesti hoidon tarpeen ja aloittaa tilanteen tai oireiden vaatiman hoidon. Kätilötyössä korostuu kyky ennakoita, seurata ja arvioida asiakkaan voinnissa tapahtuvia muutoksia, ratkaista ongelmia ja tehdä itsenäisesti asiakkaan tai potilaan hoitoa koskevia päätöksiä.

Valiokunnan mietintö SiVM 3/2026 vp Vastalause

Asiakkaiden tarpeet ja vaatimukset ovat muuttuneet, ja kätilöiden osaaminen, tehtävät ja vastuut ovat aiempaa laajempia ja siirtyneet edistyneen asiantuntijan tasolle. Tämä edellyttää näyttöön perustuvaa toimintaa, tutkimustiedon hakua, arviointia, soveltamista ja jatkuvaa vaikuttavuuden arviointia. YAMK-tutkinto mahdollistaisi aiempaa paremmat valmiudet kätilön ammatissa toimimiseen, jatkuvaan ammattitaidon ylläpitämiseen ja kätilötyön kehittämiseen sekä näyttöön perustuvaan toimintaan (NPT) sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä.

Ensihoitajien ja terveydenhoitajien koulutuksen osalta hallituksen esitys olisi hyväksyttävissä ehdotetun mukaisena, mutta koska hallituksen esitys muodostaa kokonaisuuden, se tulisi palauttaa uudelleen valmisteluun siten, että opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelisi uuden hallituksen esityksen, jossa kätilökoulutus järjestettäisiin kahden kätilökoulutuksesta tehdyn selvityksen antamien suuntaviivojen ja sivistysvaliokunnalle annetuissa asiantuntijalausunnoissa ehdotetulla tavalla ylempänä ammattikorkeakoulututkintona. Kätilön tutkintoon johtavien opintojen kesto olisi kaksi vuotta (120 op, EQF taso 7). Koulutuksen laajuus tulisi ilmaista EU:n ammattipätevyysdirektiivin (2013/55/EU, artikla 41, kohta 1) mukaisesti myös ECTS-pisteinä eikä vain tunteina ja opiskeluun kuluvin kuukausina.

Muutosten seuranta

Hallituksen esittämien muutosten vaikutuksia tulee seurata tiiviisti ja arvioida, minkälaisia vaikutuksia niillä on koulutusten houkuttelevuuteen ja osaavan työvoiman saatavuuteen. Hallituksella tulisi olla myös valmius muuttaa lainsäädäntöä, mikäli on havaittavissa, että nyt tehtävät muutokset heikentävät erityisesti kätilökoulutuksen houkuttelevuutta ja vaikuttavat pidemmällä aikavälillä heikentävästi työvoiman saatavuuteen.

Valtioneuvoston tulisi myös seurata, minkälaisia vaikutuksia tutkintostatuksen puuttuminen aiheuttaa jatkossa, kun saman erikoistumisalan koulutuksen aiemmin suorittaneilla on muodollinen tutkinto ja uusilta opinnot suorittaneilta henkilöiltä tutkintostatus tulee puuttumaan. Riskinä on, että tilanne aiheuttaa työmarkkinoilla epäselvyyksiä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hylätään ja

että hyväksytään kaksi lausumaa. (Vastalauseen lausumaehdotukset)

Vastalauseen lausumaehdotukset

- 1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto käynnistää valmistelun kätilökoulutuksen kehittämisestä yleemmäksi ammattikorkeakoulututkinnoksi.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa lakimuutosten vaikutuksia opintojen houkuttelevuuteen, läpäisyasteeseen ja työvoiman saatavuuteen.*

**Valiokunnan mietintö SiVM 3/2026 vp
Vastalause**

Helsingissä 28.4.2026

Hanna Kosonen kesk
Tuula Haatainen sd
Pia Hiltunen sd
Mari Holopainen vihr
Pia Lohikoski vas
Nasima Razmyar sd
Markku Siponen kesk